

ΓΙΑΝΝΗ
ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

‘Η Γούρνα
πού
Κόχλαζε

(Ίούλιος 1944)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΔΩΔΩΝΗ»

ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΔΓΑΡ ΑΛΑΝ ΠΟΕ:
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ
Μετάφραση: Νίκου
Σημηριώτη

ΑΝΤΡΕ ΖΙΝΤ:
ΟΙ ΚΙΒΔΗΛΟΠΟΙΟΙ
Μετάφραση: Άρη Δικταίου

ΑΝΤΟΝ ΤΣΕΧΩΦ:
ΝΟΥΒΕΛΕΣ ΚΑΙ ΔΙΗΓΗ-
ΜΑΤΑ
Μετάφραση: Γιάννη
Κουχτσόγλου

ΚΑΡΟΛ. ΜΠΩΝΤΛΑΙΡ:
Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ
ΞΕΓΥΜΝΩΜΕΝΗ
Μετάφ. Ίωαν. Εύσταθιάδου -
Λάππα

ΤΖΩΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛΛ:
ΟΙ ΜΕΡΕΣ ΤΗΣ ΜΠΟΥΡΜΑ
Μετάφραση: Στέφανος Ροζά-
νης

ΧΑΛΛΑΝΤΟΡ ΛΑΞΕΝΕΣ
ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
Μετάφραση: Άρης Δικταίου

ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΑΣΣΑΝ
Ο ΠΑΝΙΚΟΣ
Μετάφρ. Ίωάννα Σισσώη

ΣΑΤΩΜΠΡΙΑΝ
ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ
Μετάφραση: Άνδρέας
Καραντώνης

ΦΡ. ΣΚΩΤ ΦΙΤΖΕΡΑΛΝΤ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Μετάφραση: Στέφανος
Ροζάνης

ΛΟΥΪΤΖΙ ΠΙΡΑΝΤΕΛΛΟ
Ο ΜΑΚΑΡΙΤΗΣ
ΜΑΤΙΑΣ ΠΑΣΚΑΛ
Μετάφραση: Βιολέττα
Σωτηροπούλου - Καρύδη

100

829

Η ΓΟΥΡΝΑ ΠΟΥ ΚΟΧΛΑΖΕ

(΄Ιούλιος 1944)

Copyright: Γιάννης Λυμπερόπουλος

ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΓΟΥΡΝΑ ΠΟΥ ΚΟΧΛΑΖΕ
(΄Ιούλιος 1944)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΔΩΔΩΝΗ» ΑΘΗΝΑ
1980

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΓΙΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓ. ΔΕΛΤ.
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓ. ΗΜΕΡ.
ΤΑΞΗ. ΑΡΙΘ.
D/31/87
11/9/95
8893.ΛΥΜ

Κωδ. Εξ. 1262

Ἐνεδρη ἀγρύπνια

(Κάθε σύνορο ἔχει τή φρίκη του)

3 Ἰουλίου 1944

Στόν κατακάθαρο οὐρανό τῆς καλοκαιριάτικης νύχτας, ποντοποροῦσε σάν ἐγκαταλειμένο ναυάγιο, ὁ φόβος.

Οἱ πόρτες καί τά παράθυρα μέ τούς σκουριασμένους ρεζέδες, ἔμοιαζαν ἀγριεμένα θεριά, πού ἐτοιμάζονταν νά ξεχυθοῦν στά γκαλτερίμια τοῦ Γανναδιοῦ, νά ποδοπατήσουν ἀνθρώπους, νά ξεσχίσουν ζῶα, νά κατασπαράξουν τή σιωπή τοῦ κοιμισμένου πιά χωριοῦ.

— Τό σκοτάδι στούς ἔρημους δρόμους, γεννάει τέρατα πού κρώζουν, σκέφτηκε ὁ Πετροπασχάλης, τελευταῖος στή βάρδια πρὶν τά μεσάνυχτα, τό βράδυ, ... τρεῖς Ἰουλίου χίλια ἐννιακόσια σαράντα τέσσερα, μέρα Δευτέρα.

Μιά ἔκτροπη ἡσυχία, πού κατακλύζετ' ἀπό ἔνταση, κινεῖται σά θωλό ποτάμι, στήν ὑποσυνειδήτη ἀγρία φρίκη τῆς ἐνδεχόμενης ἐπίθεσης τῶν Γερμανῶν.

Βῆμα τό βῆμα ὁ χρόνος θρυμματίζεται πάνω στά σκοτεινά πεζούλια. Καί πέρ' ἀπ' τίς γωνιές καί τά χαλάσματα, πέρ' ἀπ' τ' ἀλώνια καί τίς πλαγιές, στούς δρόμους τῶν ἀνέμων καί τῆς θύελλας, τ' ἀσίγαστο ποδοβολητό τῶν μακρινῶν καβαλάρηδων, καταποντίζεται στίς μαῦρες σπηλιές καί τ' ἀβυσσαλέα ξεκόμματα τῆς πηγάδας τοῦ Βουρκοπόταμου.

Ἐνα ποδοβολητό πού ἀσελγεῖ κάθε νύχτα στίς βάρδιες τοῦ χωριοῦ....

— Δέ θά ξαναζήσουν τάχα ... οἱ οἰκειές μέρες τῆς γαλήνιας ἀγάπης. Τά λευκά περιστέρια. Οἱ φίλοι τοῦ σπιτιοῦ. Ἡ ἀκροστασία τῆς ἐφήβειας νύχτας; Μονολογεῖ, βολοδέρνοντας σάν ὑπνωτισμένος ὁ Πετροπασχάλης μέσ' σ' αὐτό τό θηριώδη μαῦρο ἴσκιο,

πού λυμαίνεται τήν έρημία του. Καί καταλήγει, πώς δέν τοῦ μένει πιά ἄλλη συντροφιά πάρεξ τ' άνερεύνητο θρόϊσμα τοῦ χρόνου, κι ἡ λαγνεία τῆς ἀποστασιοποίησης.

Τέτοια ἦταν ἡ κάθε νύχτα στίς ἀγρύπνιες τῆς βάρδιας του. Στιγματισμένη ἀπτή μόνιμη ἀβεβαιότητα τοῦ αἰφνιδιασμοῦ τῶν ἐκκαθαριστικῶν ἐπιχειρήσεων, πού τίς ἔλεγαν τότε «χτένισμα».

Οἱ Γερμανοί μαζεῦονταν στόν κάμπο τῆς Κόνιτσας, μιά βδομάδα τώρα καί κανένας δέ μποροῦσε νά μαντέψει πρὸς τά ποῦ θά ξέσπαγαν.... Μέ τό πού τόν ἀντικατέστησαν στίς δώδεκα τά μεσάνυχτα, ὁ Πετροπασχάλης τράβηξε γιά τό σπίτι του κι ἔπεσε ξερός στόν ὕπνο ... Δέν εἶχε νόημα πιά γι' αὐτόν κανένα, τό κρυφτούλι μέ τήν ἀγωνία... κι ἄς λέει ὁ κόσμος πώς «μουλιάζεις καί δέ σε παίρν' ὁ ὕπνος ἀπ' τό φόβο», τέτοιες ὥρες.

Ἔτσι, τήν ὥρα πού οἱ καμπάνες τοῦ χωριοῦ, τέσσερις ἡ ὥρα τά χαράματα, σά κουτουλιές ἔπεφταν στό κεφάλι του

«ὡς τεράστια μαστοφόρα πού σάρωναν μέ τίς ἀκρό-
στροφες

«προβοσκίδες τους τίς προθῆκες ὑαλοπωλείου...»

σημαίνοντας συναγερμό, δύσκολα συνειδητοποίησε, τό τί γίνονταν ὀλόγυρά του.

... Ὀνειρεύονταν, πώς τάχα βρίσκονταν ξαπλωμένος πάνω σέ ναρκοπέδιο, ἀνακατωμένος στά σύρματα καί τίς λαμαρίνες καί πώς ἡ παραμικρή του ἀδεξιότητα θά τόν ἔκανε χίλια κομμάτια. Γι' αὐτό τό ξάφνιασμα μέ τήν καμπάνα τόν πέταξε πάνω ὄρθιο σάν ἐλαττήριο, πού χόρευε ἀπ' τό σπασμό καί τοῦμεινε.

Ἡ καρδιά του σάστισε.

Δέν ἤξερε τί νά πρωταρπάξει. Νά ρίξει κάτι πάνω του. Νά φύγει μέσ' τά σκοτεινά....

Κάποτε κατάλαβε πώς ἦταν κιόλας καθυστερημένος. Ὅλο τό χωριό βρίσκονταν στό πόδι.

Ἀτέλειωτο βουητό μιᾶς ἔντρομης ἀγέλης, πού βασανίζονταν ἀπ' τήν παραίσθηση τοῦ ἀδιέξοδου. Φωνές ἀνέβαιναν ἀπό παντοῦ πνιχτές. Καί φούντωνε τό μπούγιο Σκυλογαυγίσματα. Κρώξιμο τῶν πουλιῶν στόν ἀγέρα. Κακαρίσματα πετεινῶν Καί

κοπάδια ... κοπάδια άνθρωποι και ζῶα. Φωνές ... Φωνές ... Φωνές Πέρναγαν απόξω τρέχοντας ... "Υστερα, ακούγονταν στό στενό πρός τό μεσοχώρι ... Καί μετά, απ' τό πίσω παράθυρο, μακριά στό δρόμο τῆς Κούλιας, ανεβαίνοντας γιά τό βουνό.

..... Τέτοια κλιμάκωση ἀγρύπνιας! Λές κι ὅλοι κούρνιαζαν πίσω απ' τίς αὐλόπορτες, καί μέ τό πρῶτο ντάγκ, βρέθηκαν στό δρόμο, ἔτοιμοι γιά πορεία

Οἱ κεραῖες σημείωναν: ΑΠΟΓΝΩΣΗ μέσα στή δίνη.

Οἱ Γερμανοί ἔρχονταν! Μαῦρο πουλί τῆς φωτιᾶς πού κατάτρεχε τόν ἀκατάλυτο βροντόσαυρο καί τόν ζόριζε νά καταφύγει στίς ἀρχέγονές του τρύπες, τίς βαθειές σπηλιές τοῦ δάσους

Πεῖσμα. Σφίξιμο τῶν δοντιῶν. Ζέση κι αὐταπάρνηση. Σιωπηλή ἐγκαρτέρηση Κι ἀπό πάνω τους ... ἕνας οὐρανός γαλήνιος. Σεργιάνι. Πλημμυρισμένος ὄνειρο. Στάλαζε, πού λένε, τόν Παράδεισο ...

— «Καί μιά νύχτα πανσές», καθώς λέει ὁ ποιητής.

Ἄπό πολύ μακριά, λές κι ἔβγαινε ἀπό βαθύσκια ρεματιά μουρμουρητό, ακούγονταν ἡ παρηγοριά τοῦ "Αἴ — Κοσμᾶ.

«Ξάγρυπνο μάτι πάνω απ' τ' ὄνειρο τοῦ κοπαδιοῦ»¹.

— «Καλότυχοι, ἔλεγε Καλότυχοι ὅλοι σεῖς, πού αὐτή τήν ὥρα θά βρεθεῖτε σ' αὐτά τά μέρη. Πάνω στά ψηλά βουνά Τοῦτα τά βουνά θά σᾶς γλυτώσουν ἀπό πολλά κακά. Θ' ἀκοῦτε καί δέ θά βλέπετε. Τρεῖς ὥρες καί τρεῖς μέρες θά ὑποφέρετε ... Τότε πού ὁ κόσμος θά ναι ζωμένος μ' ἕνα σύρμα».

Πέρασαν δέν πέρασαν πέντε λεφτά, ὥσπου νά ντυθεῖ καί νά βρεθεῖ στό δρόμο ὁ Πετροπασχάλης. Καί τό χωριό ἦταν ἄδειο, παντέρημο. Μόνο ἀπό μακριά ακούγονταν ἕνα ξεψυχισμένο βουητό, στά τελειώματά του.

Χρόνος ἄδειος. Κούφιο τοπίο. Ἀσάλευτη γύμνια, στά ὄρια τῆς παραίσθησης μέχρι πού γιά μιά στιγμή τσίμπησε τό μάγουλό του γιά νά βεβαιωθεῖ πώς εἶναι ξύπνιος καί δέν ὄνειρεύεται ... Πώς πραγματικά γύρω του ὑπάρχουν δρόμοι. Ὑπάρχουν σπίτια. Ὑπάρχουν δέντρα. Καί πρό παντός, ὅτι αὐτός ὁ ἴδιος ξέμεινε μόνος

Συνειδητοποιώντας το πιά πολύ, ένοιωθε άσχημα. Τρόμαξε. Καί ζόρισε τό βήμα του.

Στρίβοντας τή γωνιά, μ' άνοιχτές τίς δρασκελιές, νάσου καί ξεπετάγεται μπροστά του ή Φρόσω Παραφύλαγε φαίνεται στήν πόρτα του σπιτιου πού τή φιλοξενούσε.

— Τί ζητᾶς έσύ δῶ πέρα; τῆς λέει....

— Θαρθῶ μαζύ σας.

— Γιατί δέν πῆγες μέ τούς άλλους μέ τούς δικούς σου

— Συμφώνησαν κι αὐτοί, πώς θάναι προτιμώτερο νά ξεμακρύνω.

— Μά για ποιό λόγο; Θά ταλαιπωρηθεῖς άδικο ... Καλύτερα, νομίζω εἶναι νά πᾶς μ' αὐτούς.

— "Οχι ... "Οχι, αὐτό δέ γίνεται.

Τήν κύτταξε. "Ηταν καλά προετοιμασμένη.. Γυλιός. "Αρβύλες. Καί μιά κουβέρτα σταυρωτά. "Επειτα γέλασε.

— Χαρά στό κουράγιο σου!... Πάντως έγώ δέ συμφωνῶ. Οί Γερμανοί δέν έρχονται νά μείνουν. Κι ἴσως νά μή φτάσουν ἴσαμε δῶ.... "Ας εἶναι ὅμως... Πᾶμε τώρα καί τό ξανακουβεντιάζουμε Πρῶτα νά δοῦμε τό χωριό τί ἔγινε ... Κι ἔπειτα τό τηλέφωνο...

— "Ο Κλέαρχος;

— Ναί ... μάζεψε τίποτα; "Η θά τόν μαζέψουμε μέ τό ζόρι έμεῖς;

Στά γραφεῖα τῆς Κοινότητας, τρεμόσβυνε τό δαδί πάνω στό σαραβαλιασμένο λυχνοστάτη. Μάκραιναν τά σχήματα κι άγρίευαν οί φιγοῦρες. Καρέκλες άνω-κάτω. "Ο πάγκος στή γωνιά. Χαρτιά στό πάτωμα σχισμένα. "Ενα παλιό μαγκάλι άναποδογυρισμένο μέ τίς στάχτες. Πίσω-πίσω τό μακρύ τραπέζι. Κι άκόμα παραπίσω ὁ Κλέαρχος. Αἰνιγματικός. "Ανακάτευε τά κουμπιά πάνω στό τηλεφωνικό καντράν, κουνώντας πέρα-δῶθε σά λαγός πού ὀσμίζεται τόν κίντυνο, τή σουβλερή μουσούδα του. "Οπως μπῆκαν οί άλλοι, ἔρριξε μιάν άδιάφορη ματιά, αλλά συνέχισε τίς διερευνήσεις του πέρα βρέχει. Μουρμούρα. Σταυροπαναγιές. Καί γκρίνια...

— Νά πάρ' ὁ διάολος. Κι ἔδωσε μιά μέ τή γροθιά του στό καντράν. "Ολα σταμάτησαν στό «Γε... Γε... Γε... Γερμανοί άνε-

βαίνουν.. 'Αποσυνδέω». Καί τῶσκασε ὁ δάσκαλος... Πῆρε τά μάτια του. Τίς οἶδε;... Μέ τόν τρόμο ποῦχε, ποῦ θά πῆγε;.. 'Από κείνη τή στιγμή, οὔτε φωνή οὔτ' ἀκρόαση. Χάθηκαν κι οἱ ἄλλοι. Κανένα κέντρο πιά δέ λειτουργεῖ! Καί τρελλάθηκα στό ψάξιμο ... ὄλο καί λέω, ἐδῶ σ' ἔχω, ἐκεῖ σ' ἔχω, καμμιά λαθραία ἢ ἐνδεχόμενη φωνή ... ἀλλά τίποτα. Μουγγαμάρα... Κι ἀρχίζω νά φοβᾶμαι πώς μᾶς ἀπόκοψαν οἱ Γερμανοί.

— Τότε ... τί κάθεσαι; Πᾶμε νά φύγουμε...

— Νά φύγουμε;... Ἔκανε ὁ Κλέαρχος ἀπορημένος, σά νά μή καταλάβαινε αὐτά πού τοῦλεγαν ... Γύριζε καί τούς κύτταζε, κι ἦταν γιά λύπηση.

— Ὡστε ... νά φύγουμε, λέτε σεῖς; Κι ἔκανε σά νάταν οἱ πρῶτοι πού τοῦ τῶλεγαν, καί χωρίς λόγο μάλιστα ... Σκέφτηκε λίγο. Κύτταξε τό «θησαυρό» μπροστά του. Καί συνέχισε.

— Πᾶτε .. πᾶτε τώρα σεῖς. Κι ἐγώ ... θαρθῶ σέ λίγο.

— Μά τ' εἶναι αὐτά πού λές ρέ Κλέαρχε; Εἶσαι μέ τά καλά σου; Ἡ θά βάλουμε τίς φωνές; Γιά τό Θεό!... Οἱ Γερμανοί μᾶς ἔζωσαν, καί σύ ἀκόμα τό χαβά σου; Ἄντε κάνε γρήγορα καί μάζεψτ' τά συμπράγκαλά σου. Μάζεψτα καί πᾶμε. Γιατί σέ λίγο δέ θάχουμε καιρό.

— Ὁχι ... ὄχι ... Μή μοῦ τά χαλᾶτε, μή μοῦ τά χαλᾶτε σᾶς παρακαλῶ. Στριγγλιζε ὁ Κλέαρχος, πέφτοντας πάνω στό καντράν, σά κλώσα στά κλωσόπουλα ... Κι ἔκανε σάν ὑστερικός. Παθιασμένος μέ τά ἐργαλεῖα του .. Θά κάτσω ἐγώ ... Θά ψάξω ἀκόμα ... Θά βρῶ ἕνα τρόπο. Ἔχω κι ἕνα κόλπο κατά νοῦ ... Θά δεῖτε ... Τραύλιζε ἀσυναρτησίες σάν τό μωρό πού ψάχνει γιά δικαιολογία, στάχτη στά μάτια καί δέν πετυχαίνει μέ τό πρῶτο

Στήν ἀρχή ὁ Κλέαρχος πῆγε στήν ὀργάνωση ἀπρόσκλητος. Κιτρινιάρης. Ζαβός. Βαρύς σά σύννεφο φτινοπωριάτικο. Καί δύσκολος. Δέν ἤξεραν τί νά τόν κάνουν ... Ἐπειτα ὁ Κλέαρχος ἀνακατεύτηκε, πάλι ἀπό μοναχός του, στά τηλέφωνα. Καί ξαφνικά ἀποκαλύφθηκε ἰδιοφυΐα. Ξηράφι. Ἐφτιαξε τό τηλεφωνικό κέντρο καί σύνδεσε τήν Κόνιτσα μ' ὄλα τά χωριά. Κι ἔτσι ὁ Κλέαρχος τούς ἔμεινε ἀμανάτι .. τηλεφωνικό ἐξάρτημα ... Ὅπως εἶναι τό

σύρμα, τό άκουστικό, οί μπαταρίες ... Νύχτα μέρα, ποῦ τόν ἔχανες, ποῦ τόν ἔβρισκες; ... Ὁ Κλέαρχος μπάστακας ἐκεῖ. Ξενηστικωμένος. Ἄγρυπνος. Ἄξούριστος. Μέ τή μακριά μουτσούνα του καί τή σουβλερή του μύτη. Κι ἀπό πάνω τό ἐκνεῦριστικό του σφύριγμα: «Παπαλάμπραινα καημένη ... γιατί ν' εἶσαι λυπημένη». Γύριζε μεστά πόδια τους. Καί μπερδεύονταν. Καί τούς μπερδευε, καθώς δέν ἔστεργε νά παραδόσει ἢ ν' ἀποκαλύψει σ' ἄλλον τούς ἀνεξιχνίαστους, μυστηριώδεις συνδυασμούς ποῦκανε μέ ἱεροτελεστική διαδικασία πάνω στό καντράν του, παίρνοντας ἀπό δῶ, βάζοντας ἀπό κεῖ, τά βύσματα γιά νά πετύχει τηλεφωνικές συνδέσεις, πού κανένας ἄλλος δέ κατάφερνε ...

— Παλιοσέλι ... Κλέαρχε!

Κι ὁ Κλέαρχος χαμογελοῦσε συγκαταβατικά. Τράβαγε μιά ρουφιξιά τσιγάρο. Μάζευε τά μανίκια του. Στραβομουτσούνιαζε. Κουνοῦσε τό κεφάλι του μέ ὑπονοούμενα, δυσκόλευε λίγο τό θέμα, πιστεύοντας πώς καταυτό τόν τρόπο ἀποχτοῦσε σοβαρότητα ἢ δουλειά του κι ἄρχιζε τίς ταχυδακτυλουργίες ... Ὅλ' αὐτά ἦταν κόλπα κι οἱ ἄλλοι τᾶξεραν .. Ἐπρεπ' ὁμως νά νταντεύουνε τόν Κλέαρχο, γιὰ τ' ἦταν ἀπαραίτητος .. Καί δίχως Κλέαρχο δέ γίνονταν ...

Ἄρπαζε ὁ Κλέαρχος τό πιόνι ἀπ' ἄριστερά. Τό πήγαινε δεξιά στό βάθος. Ἐπειτα, ἔκρυβε μέ τ' ἄριστερό τρία πιόνια μαζί κι ἀραίωνε γρήγορα-γρήγορα τό ἕνα. Τό πήγαινε πιό πέρα, καί σύ περίμενες ὑπομονετικά νά πάρεις «στίγμα» ἀπό τόν Κλέαρχο. Ὁ Κλέαρχος ὁμως ἦταν σαδιστούλης, καί σ' ἄφινε νά ὑποφέρεις .. Κάποτε τέλειωναν τ' ἀστεῖα, καί τέλειωναν βέβαια κατά λόγο ἀντίστροφο μέ τό πόστο ποῦχες στήν ὀργάνωση. Τότε ἄκουγες:

— Παλιοσέλι ἐκεῖ; Παλιοσέλι; Ρέ ἀδερφέ ζητάω Παλιοσέλι, τί μπῆκες μέσ' τή μέση ... Παλιοσέλι εἶσαι; Πῶς εἶπες; Ἄ περίμενε νά σοῦ τό δώσω ... (διακοπή ... ἄλλαζε δυό βύσματα .. Πάλι καβούρντισμα στό μηχανάκι κι ἀμέσως) Παλιοσέλι; Παλιοσέλι; ποῦ ἦσουν τόσην ὥρα; Ἐμεῖς πνιγόμαστε συναγωνιστή καί σεῖς τό ρίξατε στόν ὕπνο; Πάρε τώρα ... καί μή φύγεις ... Σέ θέλω, ἔχω νά σοῦ μεταδώσω μήνυμα ... Ἄκουσες; Μή φύγεις ...

Καί σοῦ παράδινε τό άκουστικό. Αὐτός κράταγε τά δικά του άκουστικά στ' αὐτιά. Καί παρακολουθοῦσε.

Στό πρόσωπό του ἄπλωνε τότε μιά συγκαταβατική ικανοποίηση, πού τονίζονταν μέ τό «Παπαλάμπραινα καημένη ...». Σέ κανά λεφτό ὅμως, ὅλη αὐτή ἡ ἔξαρση ἔπεφτε ξαφνικά κι ἀπρόσμενα σέ μιά νυσταλέα εὐτυχία ... καί τό καταλάβαινες ἀπό τό γιομάτο ἀνατολίτικο ἡδονισμό, κλείσιμο τῶν ματιῶν του, καθώς ἀπολάμβανε τήν ὑποκλοπή τοῦ τηλεφώνου σου ...

“Ὅταν ἔφυγαν οἱ ἄλλοι ἀπό τήν Κόνιτσα, μέ τό ἔμπα τῶν Γερμανῶν, δεύτερο δεκαήμερο τοῦ Ἰούλη, τοῦ σαράντα τρία, ἀκολούθησε κι ὁ Κλέαρχος. Ἦρθε στό Γανναδιό. Κι ἔστησε τά συνεργά του ἐκεῖ. Σέ πέντε μέρες, ὅλο τό δίχτυο τῆς ἐπαρχίας ξεκινοῦσε καί κατάληγε στό Γανναδιό..«Τ’ εἶχες Γιῶργο; Τ’ εἶχα πάντα».

Ἄλλά ὁ Κλέαρχος δέ μετακινιοῦνταν εὐκολα ... Κόλλαγε σέ μιά μεριά καί δέν τόν κούναγες μέ τίποτα ... «Γάστρωνε σάν ὁ Ἄμπτος στό Χανόπουλο» πού λέει ἡ παροιμία.

— Ἄστα, τῶρ’ αὐτά χρυσέ μου Κλέαρχε, παρεμβαίν’ ἡ Φρόσω .. Κι ἔλα νά σέ βοηθήσουμε καί μεῖς στό μάζωμα ... Γιατί καθώς τό πᾶμε ... μεῖς οἱ τρεῖς ... «ἔλα ἐμεῖς, ὄχι ἐσύ..». Στό τέλος δέ μᾶς βλέπω νά γλυτώνουμε

Ὁ Κλέαρχος, πού στή Φρόσω δέν εἶχε πεῖ ποτέ του, «ὄχι» (— ἦταν κι αὐτό ἀπ’ τίς λίγες τρυφερότητες τοῦ Κλέαρχου —) στριμώχτηκε. Κόμπιασε. Κατάπτε καί τό σάλιο του, ἀλλά στό τέλος δέν κουνήθηκε ... Κύτταζε σά χαμένος σ’ ἄλλο κόσμο ... Κι ὅπως τό πήγαινε, θάταν ἀκόμα κεῖ, τό δίχως ἄλλο, ἂν ὁ Πετροπασχάλης μέ τή Φρόσω, δέν παρατοῦσαν τά προσχήματα καί δέν ἔπιαναν ν’ ἀποσυνδέσουν σύρματα, μπαταρίες, καντράν στό πί καί φί ... Νά τ’ ἀρπάξουν ὑπό μάλης καί νά βγοῦν στό δρόμο, παρατώντας σύξυλο τόν Κλέαρχο ...

Δέν πρόλαβαν νά κάνουν πέντε βήματα, καί νᾶσου ὁ Κλέαρχος. Σχεδόν ὑπνωτισμένος. Ἔτρεχε μαζεύοντας ἀπό καταγῆς τά σύρματα. Γλύστραγε στό γκαλτερίμι ... Κι ὅλο παρακάλαγε τή

Φρόσω νά τοῦ δόσει τό καντράν ... Νά τό κρατάει αὐτός ... Κι ἔλεγε
— κι ἔλεγε

— Καημένε Κλέαρχε, «Στό φευγιό, καθώς ξέρεις φερμάνια καί
νταούλια δέ χρειάζονται νά σοῦ τό ποῦν ... Βουτᾶς ἀπό μπροστά σου
ὄ,τι βρεῖς καί φεύγεις».

Σταθμός στην Κούλια

Τόπος συγκέντρωσης για τὰ στελέχη τῆς ὀργάνωσης, ἦταν ἡ Κούλια. Πάνω στό Σέλλωμα πρὸς τὴ Μεσαριά. Διακόσια, πάνω κάτω μέτρα ἀπ' τὸ χωριό. Δρόμος μέ γκαλτερίμι, τράβαγε στό ξάγναντο.

Μετέωρη στιγμή ... Ὁλόκληρο τὸ χωριό ἀπὸ δῶ, ἄδειο πυθάρι. Ξεροστάλιαζε μέσ' τὴ σκοτεινιά ... Ἀπὸ κεῖ, τὸ γκριζοφῶς, ἄφινε νὰ διαγράφονται οἱ φόρμες κάτω ἀπὸ ἀραχνοοῦφαντο σεντόνι.

Ὁ ὑπαινιγμός σαφής: Ἔρχονταν ἡ Αὐγή κι ἔπρεπε νὰ τρέξουν.

Ὅσο ζύγωναν, τόσο καί ξεκαθαρίζονταν πῶς τὸ λιμέριασμα στό δάσος δέν εἶχε τελειώσει ἀκόμα ... Στιγνές φωνές. Τσιρίσματα. Μηκυθμοὶ ζώων ... Κι ὀνόματα ἀτελείωτα, πού ἀκούγονταν σὰ τὸ γκιώνη: ... Πέτρο ... Κώστα ... Σταμάτη ... Παρασκευούλα. Στάθρια τῆς ἀπόγνωσης καί τῆς ἀδημονίας ... Ὁ τροχὸς δούλευε ...

Ἡ πληγὴ δέν εἶχε κλείσει. Κι αὐτὸ ἦταν ποῦκανε τὸν Πετρο-πασχάλη περπατώντας, νὰ τρώγεται ἀπ' τίς τύψεις. «Τὸ ξεσήκωμα τοῦ χωριοῦ αὐτὴ τὴν ὥρα ... μικρὰ παιδιὰ, γέροι, ἄρρωστοι, σακάτηδες ... μέ μόνη τὴν ὑποψία πῶς ἔρχονται Γερμανοὶ ... πλάκα βαρειὰ στὴν πλάτη του καί δυσκολεύονταν νὰ τὴ σηκώσει ... Στό μυαλό του μέσα-μέσα, καρφώνονταν ἡ σκέψη τῆς ὑπερβολῆς ... καί τὸν δυνάστευε .. Ὡστόσο, καταλάβαινε πῶς δέ γίνονταν κι ἀλλοιώτικα ... Τόσες ψυχές; Ποιὸς ἀναλάβαινε; ... Στό κάτω-κάτω τὰ ντουβάρια ξαναγίνονται. Ἄρρωστη βλέπεις ἢ μνήμη, τότε ἀκόμα, ἀπ' τὸ μικρὸ παιδί τῶν Λιγγιάδων.

Κεῖνο τὸ ὀλόξανθο ἀγγελούδι, μέ τὴν τεράστια μαχαιριά (ἔπιανε ἀπ' τὴν κορφή τῆς ραχοκοκκαλιᾶς κι ἔφτανε κάτω-κάτω), πού τόσωσαν τὴ τελευταία στιγμή πάνω στό βυζί τῆς σκοτωμένης μάνας του ... Ἀλήθεια! Γιατί σκότωσαν οἱ Γερμανοὶ ἐκεῖ, στά καλά τοῦ καθουμένου, στίς τρεῖς τοῦ Ὀχτώβρη τὸ σαράντα τρία, ὀγδόντα ἀνθρώπους;

Κι ὁ νούς του πάει στό:

«Ήταν μιά μαύρη λάμια τοῦ νύχτιου
σπαραγμοῦ, πού ἔρεθίζονταν μέ τή χαρά
καί θέριευε ἀπ' τήν εὐτυχία.

Ήταν καί μι' ἀράχνη γκρίζα
πού φαρμακώνονταν ἀπ' τήν χαρά
κι ἀγρίευε στήν εὐτυχία»

Κι ἐνῶ αὐτά στοχάζονταν ὁ Πετροπασχάλης, ἀκολουθώντας
δρασκελιά τή δρασκελιά τή Φρόσω, ἀπό πίσω του ὁ Κλέαρχος
γκρίνιαζε σκοινί-κορδόνι, φούσκωνε καί ξεφούσκωνε σά σαμπρέλλα
χαλασμένη, καί δέν ἐννοοῦσε νά τό βάλει κάτω.

— Ἄς μ' εἶχατ' ἀφίσει καί θά βλέπατε σεῖς ... Κοντοστέκον-
ταν. Ρέ νά πάρ' ὁ διάολος. Αὐτό ἦταν, καί δέν τόχα σκεφτεῖ.
(Ή Αποσιωπητικά κι ἔπειτα τό σιγοσφύριγμα) ... Φρόσω ... Φρόσω
μήπως ξέρεις ἀπό ποῦ περνᾶν τά σύρματα, πάνω στό Γλυκό;

— Πᾶμε ... πᾶμε Κλέαρχε ... Δέν ἔχουμε καιρό γιά τέτοια,
τώρα ... Τόν ἔκοβε ἡ Φρόσω συγκαταβατικά, πού φαίνονταν
ἀφηρημένη καί δέν ἤθελε κουβέντες μέ τόν Κλέαρχο ...

— Κάνε ὑπομονή ... πρόσθετε ὁ Πετροπασχάλης. Θά πᾶμε κεῖ
πού καί σύρματα θαβρεῖς καί τό συμπράγκαλό σου θά συνδέσεις ...
Μεῖνε ἤσυχος ...

Λίγο ἡ γκρίνια ... Λίγο ἡ μυωπία τοῦ Κλέαρχου. Λίγο τό
χαλασμένο γκαλτερίμι. Λίγο τά καλώδια ποῦχαν ἀμολυθεῖ κι
ἔτρεχαν τό δρόμο-δρόμο ... Κάθε τόσο στραβοπάταγε ὁ καημένος.
Καί πήγαινε νά γκρεμοτσακιστεῖ .. Ἄρχιζε τότε τίς σταυροπανα-
γιές ... Καθυστεροῦσε στό περπάτημα καί τᾶβαζε μέ τόν Πετρο-
πασχάλη

— Τόλεγα γώ ... Ἄν εἶχαμε καθυστερήσει πέντε λεφτά ...
Τώρα θά ξέραμε ἀπό ποῦ ἔρχονται οἱ Γερμανοί

— Μ' ἀφοῦ ξέρουμε ... ρέ Κλέαρχε ... Τί ἄλλο;

— Ὅχι-ὄχι ... δέ ξέρετε σεῖς τά κόλπα ... Μπορεῖ τώρα κεῖ
πού πᾶμε ... νά πέσουμε πάνωθῆ τους ...

— Προτιμώτερο ρέ Κλέαρχε, τοῦ λέει ἡ Φρόσω ... Παρά νά

μᾶς πιάσουν σά τόν ποντικό στή φάκα μέ τό τηλέφωνο μάλιστα
στά χέρια.

— Ναί ... ἀλλά Καί σταματοῦσε γιατί δέν ἔβρισκε
τίποτα νά πει, μέ τ' ἀντιρρησιακό μυαλό του καί τό μένος τῆς
χοντροκεφαλιᾶς του ... Στ' ἀναμεταξύ ἔκανε καί τό κόλπο τοῦ
στραβοπατήματος, γιά νά τόν λυποῦνται οἱ ἄλλοι, νά βρίζει μέ τήν
εὐκαιρία καί νά κερδίζει χρόνο ...

Ἡ Κούλια, πάνω στήν κορφή, ἔμοιαζε μέ στρατόπεδο νεοσύλ-
λεκτων, σέ βραδυνό προσκλητήριο ...

Νευρικότητες. Φωνές. Ἀσυνενοησία. Βιασύνες. Πανικός ...

Κανένας δέ λογάριαζε τή στραβωμάρα του .. "Ολοὶ νοιάζον-
ταν γιά τούς ἄλλους ... πῶς θά μποῦν σέ τάξη. Κι εἶχε ὁ καθένας
ἀπό μιά γνώμη ἐτοιμοπαράδοτη .. γιά ὅ,τι, δήποτε ... ἀρκεῖ νά μὴν
τόν ἔπαιρνες στά σοβαρά.

Κάποιο σχέδιο, ποῦχε καταρτιστεῖ σ' ὥρες νηφάλιες, γι'
αὐτές τίς περιστάσεις, πέρναγε τώρα, στόμα σέ στόμα ... Κανένας
ὁμως ... δέν τό λάβαινε ὑπ' ὄψη του. Καί πρό παντός κανένας δέ
λογάριαζε νά τό ἐφαρμόσει. «*Τρεῖς μαδιοῦνται κι ἔξη ψειρίζονται*»
πού λέει ὁ λόγος. Μέρος βέβαια τοῦ σχεδίου, ἦταν κι ἡ ἀπομάκρυν-
ση τοῦ κόσμου ... Οἱ καμπάνες. Τ' ἀδειασμα τοῦ χωριοῦ ... Κι ὁ
κόσμος τῶχε παραδεχτεῖ καί τό ἐχτελοῦσε δίχως ἀντιρρήσεις ...
Πειθαρχημένα κι ἀδιαμαρτύρητα. Εἶχεν ἀπόλυτῆ ἐμπιστοσύνη
στήν ὀργάνωση ποῦδινε ρετσέτες ... ἀλλά σκόνταφτε γιά πάρτι της,
μ' ἓνα σωρό προφάσεις ... «*Προσαρμογή γραμμῆς. Ἀλλαγὴ
προϋποθέσεων. Εὐελιξία...*» καί τέτοια...

Κάποιοι, ποῦχαν πιστέψει ὅτι δῆθεν εἶχε μπεῖ τό σχέδιο σ'
ἐφαρμογή, καί διαψεύδονταν ἀπό τά πράγματα, εἶχαν ἀποτραβη-
χτεῖ μόνοι τους πάνω στά πεζούλια τοῦ σχολειοῦ κι ἔμοιαζαν
μακρινοί κι ἀπροσπέλαστοι ... Ἦταν σά νάχαν ἀκουμπήσει στό
κενό καί τούς τρόμαζε τώρα ἡ περιπέτεια.

Ἄλλοι πάλι, ξετρώπωναν ἀπ' τά χαντάκια καί τίς βατσινιές σά
βερβερίτσες καί τούς κύτταζαν μ' ἀμφισβήτηση.

Ἡ Φρόσω, πού πρώτη ξαμολύθηκε νά πάρει ἐπαφή, νά μάθει,
μετάδοσε στόν Πετροπασχάλη, πῶς ὁ γραμματέας τῆς ἐπαρχιακῆς

ὀργάνωσης εἶχε ξαφανιστεῖ ... Ἔστειλαν καί ξανάστειλαν παιδιὰ στή Μεσαριά. Καί τό μαντάτο κάθε φορά ἦταν τό ἴδιο.

— Ναί μέν χτές βράδυ ἦταν ἐκεῖ ... Σήμερα ὅμως τό πρωί, κανένας δέν τόν εἶδε.

Ἄ Ο Κλέαρχος ἐνδιαφέρονταν περισσότερο γιά τήν «κάλυψη τους».

— Καθόμαστε δῶ, ἔλεγε. Κι εἴμαστε μιά χαρά. Ἄλλά εἶναι καί κανένας χριστιανός πού νά φυλάει. Νά νοιάζεται γιά μᾶς, μή ξεμπουκάρουν ἀπ' τά πεῦκα οἱ Γερμανοί;

Τριγύριζε, φορτωμένος τό μηχάνημα. Ἄνίχνευε. Ἔχωνε τή μύτη του παντοῦ. « Ὅλοι μιλοῦν γιά τ' ἄρματα ... κι ὁ Γιάννης γιά τήν πῆττα ». Ὡσπου στό τέλος ἔμαθε. Κι ἔβαλε τόν πισινό του κάτω ...

— Ἄ Ο Στέφανος, ποῦταν στρατιωτικός ὑπεύθυνος τῆς περιοχῆς εἶχε φροντίσει νά καλύψει τά περάσματα.

Ἄ Ἄλλο, πού ἀργότερα μαθεύτηκε, ὅτι κάτω στά «Καγκέλια» οἱ δύο φύλακες εἶχαν ἀποκοιμηθεῖ ... πέρασαν οἱ Γερμανοί κι αὐτοί χαμπάρι δέν ἐπῆραν. Εὐτυχῶς, ποῦταν κάπως παράμερα ... καί γλύτωσαν οἱ ἴδιοι.

Ἄ Ὡστόσο κατά τίς πληροφορίες τοῦ Κλέαρχου: «Κι ἡ «Δαιμονική» φυλάγονταν. Κι ἡ «Ζάρωση» εἶχε ἀνθρώπους .. Καί τά «Καγκέλια» ἦταν σίγουρα. Κι ὅλα ἐν τάξει ... μόνο τήν ἀπόφαση περίμεναν, πότε θά ξεκινήσουνε καί γιά ποῦ θά πᾶνε».

Μυστήριος ἄνθρωπος κι αὐτός ὁ Γραμματέας. Παναγή τόν ἔλεγαν, ἀλλά κανένας τους δέν ἤξερε ἀπό ποῦ κρατάει ἡ σκούφια του. Καινούριος στήν περιφέρεια καί δέν εἶχε ξεκαθαριστεῖ ἀκόμα τί σόϊ εἶναι. Ἄ Από κάτι μισοκουβέντες του, λιγόλογος καθώς ἦταν, φάνηκε νάναι «ἐπιφορτισμένος» τάχα, ἀπό τούς «παραπάνω» γιά «κάποια ἐκκαθάριση στήν ἐπαρχία» Δῆθεν ἡ ἐπαρχία δέν πήγαινε καλά κι ἔστειλαν αὐτόν νά βάλει τάξη. «Παλιό χωριό, καινούρια τάξη»... «Ἔχει γερό ὀργανωτικό», ἔλεγαν .. Κι ἄφιναν νά διαδίνεται. ... Ἄ Ἄλλ' οὔτε καί τούς εἶπαν, ποῦ καί πότε τόδειξε ...

«Τῆς γάτας ἡ κοσῆ, ... ἴσαμε τόν ἀχυρώνα».

Παρ' ὅλ' αὐτά, ὅλοι στήν ἐπαρχία ἔδειχναν διάθεση νά τόν ἀποδεχτοῦνε .. Τό πράμα ὅμως σκόνταψε, σά φάνηκε πώς ὁ Γραμματέας «τᾶχε μ' ὅλους ... κι ὅλα τοῦφταιγαν»..

Ἦρθε ἡ ὥρα πού μπῆκε ἀνάμεσα σ' αὐτόν καί τά περσότερα στελέχη, μπάρα ... Ἡ ἀλήθεια εἶναι πώς τόσο αὐτός ὅσο κι ὁ Χρῆστος, Γραμματέας τῆς Νεολαίας, τότε, ἦταν παλιοί ἐξόριστοι ... Βασανισμένοι ἀνθρώποι ... Ἐξορία καί φυλακές. Μιά ἀπό δῶ. Μιά ἀπό κεῖ. Ζωή ὀλόκληρη. «Ζεστό ψωμί δέν ἔφαγαν. Κρύο νερό δέν ἤπιαν»... Νειάτα χαμένα.

— Πιστοί στό κόμμα ὅμως! Κι αὐτό βάραινε ...

Τό καταλάβαιναν οἱ ντόπιοι, δέ λέω, ... Ὅχι ὅμως πώς αὐτό τούς ἔδινε κάποιο δικαίωμα νά ζητᾶν λογαριασμό, καί κάθε μέρα μάλιστα, σά κληρονόμοι πού τούς κατακρατοῦν τό μερτικό.

Μ' αὐτά κι αὐτά, ἦρθε στιγμή πού κάποιοι ἀπ' τήν ἐπαρχία βλαστήμαγαν τήν ὥρα καί τήν στιγμή «πούμπλεξαν!! Ἄσε τούς ἄλλους αὐτούς πού πήραν δρόμο κι ἔφυγαν: «Φεύγουν κι ἀκόμα φεύγουν» πού λέει ὁ λόγος. Καί πήγανε στούς Ἐδεσίτες. «Καί μήν τούς εἶδατε».